

طراحی واحد شناسایی سیکل رانندگی فازی جهت استفاده در استراتژی کنترل هوشمند خودروهای هیبرید

علی صفائی^۱، محمد رضا حائری یزدی^{۲*}، وحید اصفهانیان^۳، مسعود مسیح تهرانی^۴

- ۱- کارشناسی ارشد، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه تهران، تهران
۲- دانشیار، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه تهران، تهران
۳- استاد، دانشکده مهندسی مکانیک، دانشگاه تهران، تهران
۴- دکترای مهندسی مکانیک، دانشگاه تهران، تهران
* تهران، صندوق پستی ۱۳۳۵-۱۴۳۹۵، myazdi@ut.ac.ir

چکیده- طراحی یک استراتژی کنترل که برای عملکرد یک سیستم قوای محرکه هیبرید در انواع جاده‌ها و سیکل‌های حرکتی مناسب باشد، یکی از زمینه‌های چالش‌برانگیز در حوزه خودروهای هیبرید است. استراتژی‌های کنترلی هوشمند پاسخی به این نیاز هستند. در یک استراتژی کنترل هوشمند، سیگنال‌های کنترلی موردنیاز با توجه به نوع سیکل رانندگی که خودرو در آن حرکت می‌کند، تعیین می‌شوند. این مهم با کمک یک واحد شناسایی سیکل رانندگی انجام می‌شود. در این مقاله، روند طراحی یک واحد شناسایی سیکل رانندگی که عملکرد آن براساس منطق فازی می‌باشد، ارائه شده است. ایده اصلی آن است که هر سیکل رانندگی با یک درجه عضویت مشخص، شبیه به سیکل‌های رانندگی مرجع می‌باشد. بر این اساس متناظر با درجات شباهت هریک از سیکل‌های رانندگی مرجع، استراتژی کنترل سیستم قوای محرکه هیبرید متأثر از استراتژی بهینه طراحی شده برای آن سیکل مرجع است. در اینجا، با تعیین مجموعه مشخصات رانندگی مناسب از طریق یک الگوریتم انتخاب مشخصه، شناسایی سیکل رانندگی صورت گرفته است. همچنین درجات عضویت فازی متناظر با سیکل‌های مرجع با استفاده از الگوریتم خوشبندی فازی تعیین شده است. در پایان، کیفیت عملکرد واحد شناسایی سیکل فازی طراحی شده بررسی شده است.

کلیدواژگان: استراتژی کنترل، منطق فازی، قوای محرکه، خودروی هیبرید، سیکل رانندگی.

Design of a fuzzy driving cycle identification unit for intelligent control strategy of hybrid Vehicles

A. Safaei¹, M. R. Ha'iri-Yazdi^{2*}, V. Esfahanian³, M. Masih-Tehrani⁴

1- MSc. in Mech. Eng., Tehran Univ., Tehran, Iran

2- Assoc. Prof., School of Mech. Eng., Tehran Univ., Tehran, Iran

3- Prof., School of Mech. Eng., Tehran Univ., Tehran, Iran

4- PhD. in Mech. Eng., Tehran Univ., Tehran, Iran

* P.O.B. 14395-1335, Tehran, Iran. myazdi@ut.ac.ir

Abstract- Design of a suitable Control Strategy for operating a hybrid propulsion system in different types of roads and driving cycles is one of the most challenging subjects in hybrid vehicle research areas. Intelligent Control Strategies have been designed to meet the above requirement. The control signals in an intelligent control strategy of the hybrid vehicles are generated according to the driving cycle type. This is done by using a driving cycle identification unit. In this paper, design of a fuzzy based driving cycle identifier has been presented. The main idea in this unit is that any arbitrary driving cycle is similar to a group of standard driving cycles according to some degrees of similarity. As a result, the control strategy of the hybrid power train in the arbitrary driving cycle is affected by the optimized control strategy of the standard driving cycle based on the degree of similarity. Here, the subset of sufficient features is determined by using the floating search method as a useful feature selection algorithm. Also, the fuzzy clustering method is used to generate the values of similarity degrees to each standard driving cycle. Finally, the performance of the fuzzy driving cycle identification unit is assessed.

Keywords: Control Strategy, Fuzzy logic, Propulsion System, Hybrid Vehicle, Driving Cycle.

گوناگون، مقادیر بهینه برای متغیرهای خروجی استراتژی کنترل تعیین می‌شوند. روش بهینه‌سازی دینامیکی^۶ و الگوریتم ژنتیک^۷ به عنوان روش‌های پرکاربرد برای یافتن تصمیم بهینه کلی در استراتژی‌های کنترل هیبرید کاربرد دارند. برای اجرای هر دو روش بهینه‌سازی فوق نیاز به اطلاعات آتی سیکل حرکتی وجود دارد؛ از این‌رو استراتژی‌های کنترلی براساس بهینه‌سازی با برنامه‌ریزی دینامیکی و الگوریتم ژنتیک در عمل قابل استفاده نمی‌باشد. البته بعضی از استراتژی‌های کنترل بهینه‌سازی به صورت زمان واقعی نیز اجرا می‌شوند [۳] که نیازمند تأمین مدل تحلیلی برای سیستم قوای محركه هیبرید هستند. در کنار تقسیم‌بندی فوق برای استراتژی کنترل خودروهای هیبرید، استراتژی کنترل هوشمند^۸ به صورت الگوریتمی تعریف می‌شود که براساس اطلاعات استخراج شده از سیکل رانندگی^۹، قوانین خود را تعیین می‌کند [۲]. به عبارت دیگر، در یک استراتژی کنترل هوشمند اطلاعات سیکل رانندگی نیز به عنوان ورودی‌های کنترلر استفاده می‌شوند. تحقیقات گذشته نشان داده است که تغییر در نوع مسیر حرکت (شهری، اتوبان و یا ترکیبی) و حالت ترافیکی آن (شلوغ، خلوت یا متعادل)، تأثیر بسیاری در میزان کاهش مصرف سوخت خودرو دارد [۴]. در طراحی یک استراتژی کنترل هوشمند، روش‌های مختلف شناسایی سیستم^{۱۰} و شناسایی الگو^{۱۱} به منظور شناسایی نوع مسیر حرکت و حالت ترافیکی موجود در آن به کار می‌رود. در یک استراتژی کنترل هوشمند، واحد شناسایی سیکل رانندگی در کنار کنترلر اصلی سیستم فعلیت می‌کند. کنترلر موجود در این نوع استراتژی کنترل، می‌تواند از هریک از دو دسته فوق (قانون‌مند و براساس بهینه‌سازی) باشد. با اعمال استراتژی کنترل هوشمند، می‌توان کنترلر را برای سیکل‌های رانندگی مختلف با انواع حالات ترافیکی استفاده کرد و کاهش مصرف سوخت مناسبی را تأمین نمود.

با مرور انواع استراتژی کنترل‌های موجود برای سیستم‌های تولید و انتقال قدرت هیبرید، بدیهی است که یک استراتژی کنترل هوشمند مناسب‌ترین گزینه می‌باشد. اولین اقدام به منظور طراحی استراتژی کنترل هوشمند برای خودروهای

۱- مقدمه

پیشرفت اتومبیل و صنعت خودرو یکی از بزرگ‌ترین دست‌یافتهای فناوری مدرن می‌باشد. با افزایش قوانین سخت‌گیرانه در مورد مصرف سوخت و آلودگی خودروها در سال‌های اخیر، فناوری‌های جدید جهت طراحی و ساخت سیستم تولید و انتقال قدرت خودروها مورد بررسی قرار گرفته است. فناوری هیبرید یک از فناوری‌های اصلی در این دوره است. در یک سیستم تولید و انتقال قدرت هیبرید، دو منبع تولید توان وجود دارد که یکی از این منابع تولید قدرت، توانایی ذخیره انرژی را دارد [۱].

یک مسئله مهم در طراحی خودروهای هیبرید، کنترل مناسب جریان توان میان منابع تولید قدرت است. پاسخ به این مسئله توسط یک استراتژی کنترل^۱ مناسب انجام می‌گیرد. استراتژی کنترل، یک الگوریتم تصمیم‌گیری است. این الگوریتم، شامل قانون‌هایی به منظور قانون‌مند نمودن فعالیت ادوات سیستم تولید و انتقال قدرت هیبرید می‌باشد. ورودی‌های یک استراتژی کنترل، مقادیر اندازه‌گیری شده متغیرهایی از قبیل سرعت خودرو، شتاب خودرو، گشتاور مطلوب راننده و سطح شارژ منبع ذخیره انرژی می‌باشد. پس از اعمال الگوریتم استراتژی کنترل، مقادیر گشتاور یا توان موردنیاز از مؤلفه‌های تولید قدرت به عنوان خروجی الگوریتم تعیین می‌شود. تعیین مناسب این مقادیر، موجب عملکرد بهینه ادوات سیستم تولید قدرت و در نهایت کاهش مصرف سوخت خودرو می‌شود.

استراتژی‌های کنترلی موجود برای خودروهای هیبرید به دو دسته کلی تقسیم می‌شوند [۲]: قانون‌مند^۲ و براساس بهینه‌سازی^۳. در دسته اول، قوانین استراتژی کنترل براساس اطلاعات شهودی و تجربه فرد متخصص تنظیم می‌شوند. استراتژی‌های کنترل قانون‌مند ساده هستند و به صورت زمان واقعی^۴ قابل استفاده می‌باشند. همچنین این کنترلرها به دو صورت فازی^۵ و غیرفازی قابل اجرا هستند [۲]. در دسته دوم، یکتابع هزینه که بیانگر مقدار مصرف سوخت خودرو است، تعریف می‌شود. سپس با استفاده از روش‌های بهینه‌سازی

- 6. Dynamic Programming
- 7. Genetic Algorithm
- 8. Intelligent Control Strategy
- 9. Driving Cycle
- 10. System Identification
- 11. Pattern Recognition

- 1. Control Strategy
- 2. Rule-Based
- 3. Optimization-Based
- 4. Real-Time
- 5. Fuzzy

نمونه بدست آورده است. سپس به منظور شناسایی سیکل مورد نظر، مقدار چند پارامتر مشخص به صورت آنلайн بررسی شده است. براساس این مقادیر، ضرایب بهینه در استراتژی کنترل تعیین و اعمال شده‌اند. در این ایده نیز برای هر محدوده از مقادیر پارامترهای مورد نظر، تنها یک کنترلر خاص استفاده شده است.

در این مقاله، ایراد مذکور در مورد الگوریتم‌های شناسایی سیکل موجود در طراحی استراتژی کنترل هوشمند به روشنی دیگر پاسخ داده شده است. ایده اصلی آن است که هر سیکل رانندگی با یک درجه عضویت مشخص شبیه به هریک از سیکل‌های رانندگی مرجع می‌باشد. براین‌ساس، به هر بازه از سیکل رانندگی، اعدادی بین صفر و یک نسبت داده می‌شود که آن بازه متناسب با این اعداد به هریک از سیکل‌های مرجع شباهت دارد. سپس استراتژی‌های کنترلی بهینه که برای هر سیکل مرجع بدست آمده‌اند، متناظر با آن درجات شباهت در استراتژی نهایی سیکل موردنظر تأثیر داده می‌شوند [۱۰]. با استفاده از این ایده، ایراد عدم پوشش تمامی شرایط ترافیکی توسط سیکل‌های مرجع از اهمیت بالایی برخوردار نخواهد بود. زیرا فضای شرایط ترافیکی جاده، فازی دیده شده است. به عبارت دیگر، با استفاده از درجه عضویت‌های فازی، تمامی شرایط ترافیکی قابل تعریف برای خودروها با یک شدت مشخص عضو یکی از مجموعه‌های مرجع هستند. در صورتی که با غیرفازی در نظر گرفتن مجموعه‌های مرجع، یک سیکل رانندگی خاص، شبیه یک سیکل مرجع است و با سیکل‌های دیگر ارتباط ندارد، که در عمل تشابه ۱۰۰ درصدی یک سیکل خاص با یکی از سیکل‌های مرجع با درجه امکان کمی همراه است.

به منظور پیاده‌سازی واحد شناسایی سیکل فازی، ابتدا زیر مجموعه‌ای شامل مشخصات رانندگی مناسب از میان یک استفاده جامع از مشخصات انتخاب شده است. این مرحله با استفاده از الگوریتمی به نام جستجوی شناور^۱ [۱۱] انجام شده است. سپس ضرایب شباهت فازی، از طریق الگوریتم خوشه‌بندی فازی تعیین شده‌اند. در خوشه‌بندی انجام شده، چهار سیکل رانندگی استاندارد به عنوان خوشه‌های اصلی در راستای بررسی کیفیت عملکرد واحد شناسایی سیکل رانندگی ارائه شده‌اند.

2. Floating Search Method

هیبرید توسط یانگ‌سنوپون و همکاران در سال ۲۰۰۳ [۴] انجام شده است. در آن تحقیق یک شبکه عصبی به عنوان واحد استخراج و شناسایی اطلاعات سیکل رانندگی استفاده شده است. واحد شناسایی در این طرح، یک واحد جامع است که علاوه بر سیکل رانندگی، مشخصات راننده و نحوه رانندگی آن را نیز شناسایی می‌کند. پس از آن، تحقیقات مشابهی در زمینه طراحی استراتژی کنترل هوشمند و شناسایی سیکل رانندگی انجام شده است [۵،۶]؛ با این تفاوت که پارامترهای موردنیاز برای شناسایی سیکل رانندگی کاوش یافته است. در سال ۲۰۰۹ تیان‌ایی [۷] یک استراتژی کنترل برای خودروی سواری هیبرید الکتریکی موازی ارائه نمود که در آن یک شبکه نرو-فازی به عنوان واحد شناسایی سیکل رانندگی مورد استفاده قرار گرفته است. در سال ۲۰۱۰ نیز ژی‌هوانگ و همکاران [۸] یک استراتژی کنترل هوشمند را برای خودروی سواری هیبرید الکتریکی موازی ارائه نمودند. در این طرح با استفاده از یک دسته‌بندی کننده^۲، ابتدا هر قسمت از سیکل در یکی از دسته‌های از پیش تعیین شده برای مسیر قرار گرفته است. سپس با استفاده از شبکه‌های عصبی که برای هر دسته به طور جداگانه طراحی شده است، سرعت خودرو در یک گام زمانی آتی پیش‌بینی شده است. کنترلر طراحی شده در این طرح، از نوع قانون‌مند می‌باشد.

در تمامی الگوریتم‌های هوشمند ارائه شده تاکنون، با استفاده از الگوریتم‌های شناسایی، بازه‌ای معین از سیکل رانندگی مورد نظر تحلیل و به یک گروه از شرایط ترافیکی مشخص نسبت داده می‌شود. به عبارت دیگر، بازه‌ای از یک سیکل رانندگی تنها امکان عضویت در یک دسته شرایط ترافیکی خاص را دارد. این ایراد به طرز تفکر اخیر وارد است که یک سیکل رانندگی نمی‌تواند از لحاظ شرایط ترافیکی دقیقاً شبیه یک سیکل مرجع باشد. همچنین، سیکل‌های رانندگی مرجع در نظر گرفته شده نیز قابلیت پوشش کامل انواع شرایط ترافیکی در جاده‌ها را ندارند. در سال ۲۰۱۱ فتوحی [۹] با درنظر گرفتن این ایراد، یک راهکار جدید به منظور طراحی استراتژی کنترل هوشمند برای یک خودروی سواری هیبرید الکتریکی موازی ارائه داده است. او به جای در نظر گرفتن سیکل‌های رانندگی مرجع، استراتژی کنترل بهینه را بر اساس مقادیر چندین مشخصه رانندگی برای سیکل‌های رانندگی

1. Classifier

در الگوریتم جستجوی شناور، ابتدا با انتخاب دو مشخصه به صورت دلخواه، مجموعه‌های شامل یک و دو مشخصه ایجاد شده‌اند. در مرحله دوم، مشخصه‌ای که در صورت اضافه شدن، کمترین مقدار تابع هدف را به همراه خواهد داشت، به مجموعه مشخصات اضافه می‌شود. چنان‌چه مقدار تابع هزینه برای مجموعه جدید از مقدار مشابه در مجموعه قدیمی کمتر باشد، جایگزینی صورت می‌گیرد. در صورت بهبود تابع هدف در گام قبل، روند حذف مشخصات به صورت رو به عقب ادامه می‌باید تا به مجموعه شامل یک پارامتر برسیم. در گام سوم، پارامتری که کمترین تأثیر را در مقدار تابع هدف دارد، حذف می‌شود. سپس مجموعه حاضر، با مجموعه‌ای شامل تعداد پارامتر برابر مقایسه می‌شود. روند انجام روش جستجوی شناور در شکل ۱ نشان داده شده است. همان‌طورکه در این شکل نشان داده شده است و در بالا نیز اشاره شد، در هر گام از الگوریتم جستجوی شناور، مقدار یک تابع هدف بررسی و براساس این مقدار، در مورد اهمیت رگرسورها قضاوت می‌شود. در مقاله حاضر، یک تابع هدف که بیانگر کیفیت خوشبندی فازی می‌باشد، درنظر گرفته شده است. به عبارت دیگر، اهمیت هر رگرسور با میزان کیفیتی که در خوشبندی فازی ایجاد می‌کند، سنجیده می‌شود. در واقع، عملکرد روش جستجوی شناور با فرایند خوشبندی فازی تؤامان است و در طول انجام جستجوی شناور، مجموعه مشخصات مناسب به نحوی تعیین شده است

که کمترین خطای خوشبندی فازی را به دنبال داشته باشد. مشخصات مناسب در گام‌های مختلف در روش جستجوی شناور، طوری تعیین شده است که خطای خوشبندی را در برگیرد. تابع هزینه استفاده شده در الگوریتم جستجوی شناور به صورت رابطه (۱) می‌باشد که کمتر بودن آن نشان‌دهنده کیفیت بالاتر خوشبندی است.

$$(1) \quad J = \alpha J_1^q + \beta J_2 + (1 - \alpha - \beta)J_3$$

همان‌طورکه مشاهده می‌شود در تابع هدف مورد نظر سه جمله وجود دارد:

- فاصله هر سیکل رانندگی نمونه از مرکز هر خوش (سیکل رانندگی مرجع) با لحاظ نمودن مقادیر درجات عضویت (این تابع در الگوریتم خوشبندی فازی به عنوان تابع هزینه در نظر گرفته می‌شود). هر چه این فاصله کمتر باشد، کیفیت خوشبندی بالاتر است. مقدار این جمله طبق رابطه (۴) در پیوست بدست می‌آید.

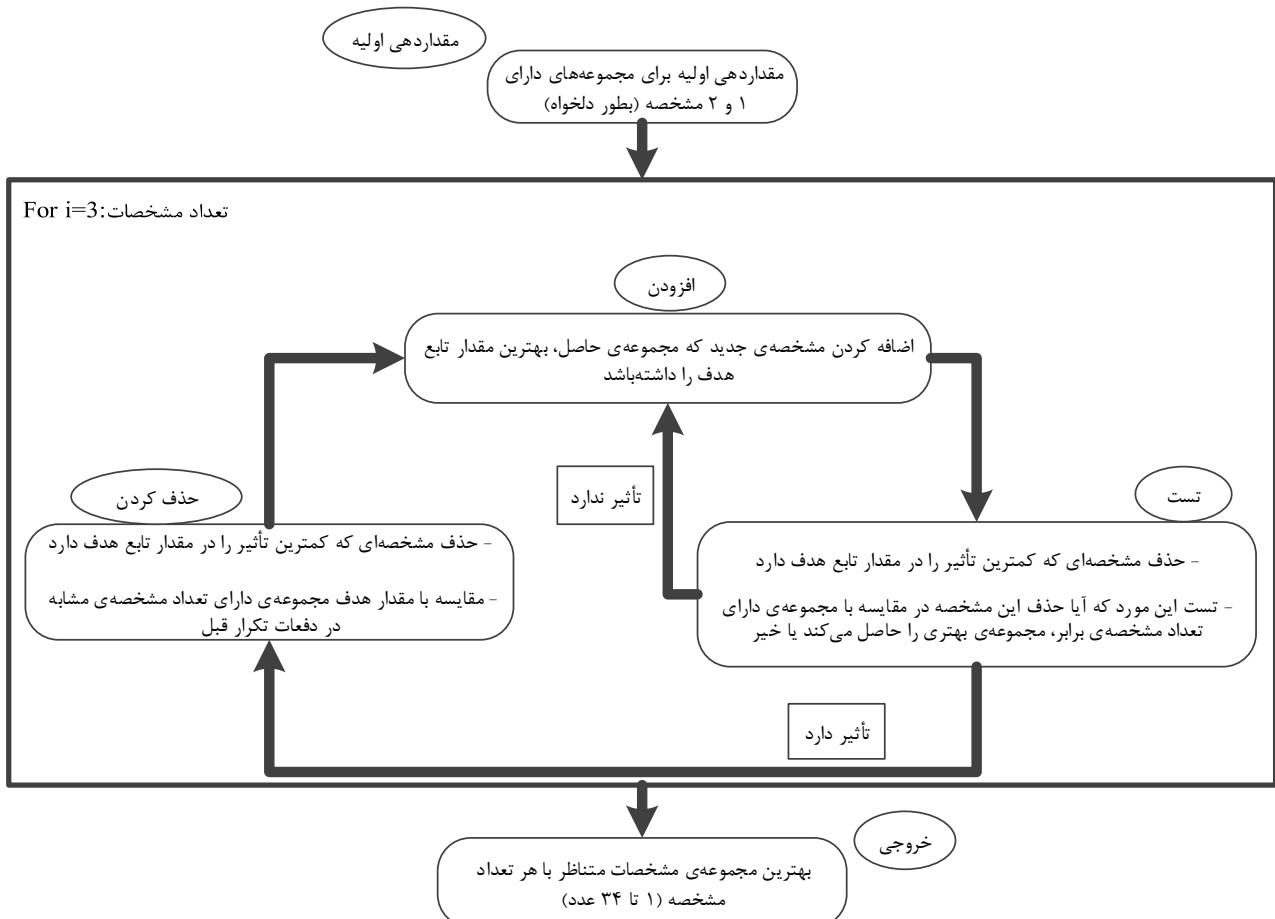
۲- الگوریتم خوشبندی فازی

همان‌طورکه اشاره شد در مقاله حاضر هدف استخراج ضرایب شbahت برای یک سیکل رانندگی نسبت به چندین سیکل مرجع می‌باشد. انجام این مهم با استفاده از الگوریتم خوشبندی فازی امکان‌پذیر است. در یک الگوریتم خوشبندی فازی متعارف، تعداد خوشبندی‌های مرجع ثابت ولی مراکز آنها متغیر در نظر گرفته می‌شوند. توضیحات بیشتر درخصوص الگوریتم خوشبندی فازی در پیوست مقاله آمده است.

روند استفاده شده برای الگوریتم خوشبندی فازی در این مقاله، با آنچه که در یک الگوریتم خوشبندی فازی متعارف وجود دارد، قدری متفاوت است. در اینجا، مقادیر مشخصات سیکل‌های رانندگی مرجع به عنوان مراکز خوشبندی، ثابت در نظر گرفته شده‌اند. از این رو متناظر با هر تعداد معین از مشخصات رانندگی، مقادیر درجات عضویت فازی، ثابت هستند و نیازی به انجام تکرار نمی‌باشد. در مقابل، با تغییر مشخصات رانندگی استفاده شده و همچنین تغییر تعداد آنها، مقادیر درجات عضویت و بدنبال آن مقدار خطای خوشبندی تغییر می‌کند. بدین جهت بایستی زیرمجموعه‌ای از مشخصات رانندگی که برای دستیابی به حدی مطلوب از دقت خوشبندی کافیست می‌کنند، مشخص شوند. این امر با اعمال یک روند انتخاب مشخصه انجام می‌گیرد.

۳- روش انتخاب مشخصه جستجوی شناور

در این قسمت، روش جستجوی شناور به عنوان الگوریتم انتخاب مشخصه جهت تعیین زیرمجموعه مشخصات رانندگی مناسب ارائه شده است. روش‌های جستجوی شناور اولین بار در سال ۱۹۹۴ توسط پودیل و همکاران ارائه شد [۱۱]. پودیل در مقاله خود، دو روند رو به جلو و رو به عقب را برای یک جستجوی شناور ارائه داده است. دلیل نام‌گذاری این روندها به نام "شناور"، وجود امکان حذف مشخصات یا رگرسورهایی که در گام‌های قبلی انتخاب شده‌اند و همچنین اضافه نمودن رگرسورهایی که در گام‌های قبل حذف شده‌اند، می‌باشد. کیفیت عملکرد روندهای جستجوی شناور نیز در همان مقاله توسط پودیل بررسی و تأیید شده است. از سال ۱۹۹۴ تاکنون، روش جستجوی شناور به عنوان یک ابزار مناسب جهت تعیین مشخصات مناسب در زمینه‌های مختلف مهندسی مورد استفاده قرار گرفته است.

شکل ۱ روندnamی الگوریتم جستجوی شناور به عنوان الگوریتم انتخاب مشخصه [۱۷] تابع هدف استفاده شده جهت تعیین مجموعه

۴- بررسی کیفیت عملکرد واحد شناسایی سیکل فازی

در این قسمت کیفیت واحد شناسایی سیکل رانندگی که در قسمت‌های قبل طراحی شد، بررسی شده است. بدین منظور، چهار سیکل رانندگی مرجع به عنوان مراکز خوشها در الگوریتم خوشه‌بندی فازی در نظر گرفته شده‌اند. این چهار سیکل، چهار مرور از ۹ سیکل رانندگی استاندارد که در سال ۱۹۹۷ توسط مرکز تحقیقاتی سیرا ارائه شد، می‌باشند [۱۳]. همچنین طراحی واحد شناسایی سیکل برای ۱۳ سیکل رانندگی نمونه انجام شده است. این سیکل‌های نمونه از سیکل‌های رانندگی نوربورگ و تهران استخراج شده‌اند. مدت زمان هریک از سیکل‌های نمونه برابر با ۱۰۰ ثانیه می‌باشد و همگی از سرعت صفر شروع و به سرعت صفر ختم می‌شوند. علاوه بر این، تعدادی مشخصه ترافیکی سیکل رانندگی به عنوان

- فاصله مراکز خوشها (سیکل‌های مرجع) از یکدیگر. بیشتر بودن فاصله میان مراکز خوشها به معنای بالاتر بودن قدرت تفکیک خوشها و همچنین پوشش فضای داده بیشتر است. مقدار این جمله از تابع هزینه طبق رابطه (۲) بدست می‌آید.

$$J_2 = (\min d(\theta_i, \theta_j))^{-1} \quad (2)$$

- فاصله میانگین سیکل‌های نمونه از میانگین سیکل‌های مرجع هر چه این فاصله کمتر باشد، مجموعه خوشها فضای ورودی را بیشتر پوشش می‌دهد. مقدار این جمله از تابع هزینه طبق رابطه (۳) بدست می‌آید.

$$J_3 = d(\theta_m, X_m) \quad (3)$$

در روابط مربوط به مقدار تابع هزینه، فاصله بین هر دو سیکل با استفاده از رابطه ۵ در پیوست بدست می‌آید. همچنین ضرائب α و β به عنوان وزن‌دهی جملات مختلف در تابع هزینه به کار رفته‌اند. این مقادیر برای سیستم‌های قوای محرکه هیبرید متفاوت است و بنا به نظر طراح قابل تعیین هستند.

جدول ۱ مجموعه مشخصات مرجع برای یک سیکل رانندگی

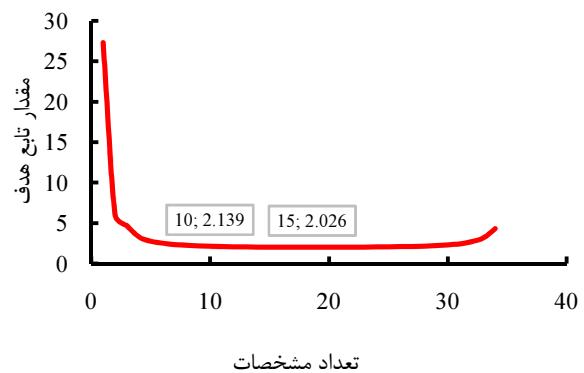
شماره مشخصه	شماره مشخصه
۱۸ شتاب منفی متوسط (m/s^2)	۱ سرعت متوسط (km/h)
۱۹ ماکریتم شتاب منفی (m/s^2)	۲ ماکریتم سرعت (km/h)
۲۰ درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $0/20$ (m/s^2) است	۳ درصد زمانی از سیکل که سرعت بین $100-0$ (km/h) است
۲۱ درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $0/40-0/2$ (m/s^2) است	۴ درصد زمانی از سیکل که سرعت بین $20-10$ (km/h) است
۲۲ درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $0/60-0/4$ (m/s^2) است	۵ درصد زمانی از سیکل که سرعت بین $30-20$ (km/h) است
۲۳ درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $0/80-0/6$ (m/s^2) است	۶ درصد زمانی از سیکل که سرعت بین $40-30$ (km/h) است
۲۴ درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $1/00-0/8$ (m/s^2) است	۷ درصد زمانی از سیکل که سرعت بین $50-40$ (km/h) است
۲۵ درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بالاتر از $1/00$ (m/s^2) است	۸ درصد زمانی از سیکل که سرعت بالای 50 (km/h) است
۲۶ انرژی سینتیک ثابت (PKE) (m/s^2)	۹ شتاب ثابت مثبت متوسط (m/s^2)
۲۷ تعداد توقفها در هر کیلومتر	۱۰ ماکریتم شتاب مثبت (m/s^2)
۲۸ تعداد کل توقفها	۱۱ درصد زمانی از سیکل که شتاب ثابت مثبت بین $0/2-0$ (m/s^2) است
۲۹ درصد زمانی از سیکل که حاصلضرب شتاب ثابت مثبت و سرعت بین $-0/5$ (m^2/s^3) است	۱۲ درصد زمانی از سیکل که شتاب ثابت مثبت بین $0/4-0/2$ (m/s^2) است
۳۰ درصد زمانی از سیکل که حاصلضرب شتاب ثابت مثبت و سرعت بین $-0/5-0/10$ (m^2/s^3) است	۱۳ درصد زمانی از سیکل که شتاب ثابت مثبت بین $0/6-0/4$ (m/s^2) است
۳۱ درصد زمانی از سیکل که حاصلضرب شتاب مثبت و سرعت بالاتر از 10 (m^2/s^3) است	۱۴ درصد زمانی از سیکل که شتاب ثابت مثبت بین $0/8-0/6$ (m/s^2) است
۳۲ درصد زمانی از سیکل که حاصلضرب شتاب منفی و سرعت بین $-0/5-0/10$ (m^2/s^3) است	۱۵ درصد زمانی از سیکل که شتاب ثابت مثبت بین $1/00-0/8$ (m/s^2) است
۳۳ درصد زمانی از سیکل که حاصلضرب شتاب منفی و سرعت بین $-0/5-0/10$ (m^2/s^3) است	۱۶ درصد زمانی از سیکل که شتاب ثابت مثبت بالاتر از $1/00$ (m/s^2) است
۳۴ درصد زمانی از سیکل که حاصلضرب شتاب منفی و سرعت بالاتر از 10 (m^2/s^3) است	۱۷ شتاب ثابت مثبت نسبی (RPA) (m/s^2)

این مختصات براساس فاصله سیکل تا مرجع مختصات بدست آمده است. ملاحظه می‌شود که کیفیت خوشبندی براساس سه معیار درنظر گرفته شده در تابع هزینه الگوریتم جستجوی

مجموعه اولیه مشخصات رانندگی درنظر گرفته شده است. در سال ۲۰۰۱، اریکسون تعداد ۶۹ مشخصه را برای معرفی یک سیکل رانندگی کرد [۱۴]. پس از آن مجموعه‌های شامل تعداد کمتری مشخصه نیز جهت شناسایی یک سیکل رانندگی به کار رفته است ([۱۶، ۱۵، ۶]). در این مقاله، با توجه به موارد استفاده شده توسط عبدالهی در [۶، ۳۴] پارامتر به عنوان مجموعه مرجع مشخصات سیکل رانندگی در نظر گرفته شده است (جدول ۱) [۱۷].

پس از اعمال الگوریتم انتخاب مشخصه جستجوی شناور روی مجموعه مشخصات مرجع ارائه شده، مقادیر تابع هدف که براساس کیفیت خوشبندی فازی تعیین شده است، برای هر تعداد مشخصه بدست آمده است. در اینجا، مقادیر ضرائب α و β به ترتیب برابر با $0/25$ و $0/15$ انتخاب شده است. این مقادیر با انجام سعی و خطاهای مکرر و مشاهده بهترین کیفیت ظاهری خوشبندی در نظر گرفته شده‌اند. شکل ۲ مقادیر تابع هزینه را برای تعداد مشخصات از ۱ تا ۳۴ عدد نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود تعداد ۱۰ مشخصه برای دستیابی به مطلوب‌ترین کیفیت خوشبندی کفایت می‌کند. این ۱۰ مشخصه مطلوب در جدول ۲ ارائه شده است. توجه شود در شکل ۲ مقدار تابع هزینه برای هر تعداد مشخصه، کیفیت خوشبندی فازی انجام شده با بهترین زیرمجموعه از مشخصات شامل آن تعداد مشخصه را نشان می‌دهد. هر چه مقدار تابع هزینه کمتر باشد، کیفیت خوشبندی فازی انجام‌شده براساس رابطه (۱) بیشتر است.

همچنین شکل ۳ محل قرارگیری مراکز خوشبدها و هر یک از سیکل‌های رانندگی نمونه را نسبت به نقطه مرجع نشان می‌دهد.

شکل ۲ مقادیر تابع هزینه متناظر با تعداد مختلف مشخصات

تعداد ۱۰ مشخصه برگزیده انجام شده است، مقادیر فاصله سیکل‌های نمونه از مراکز خوشه و همچنین مقادیر عضویت فازی (خروجی الگوریتم خوشبندی فازی) در جدول‌های ۳ و ۴ آورده شده است. براساس اطلاعات این جداول، هرچه فاصله یک سیکل از مرکز خوشه بیشتر باشد، مقدار ضریب عضویت سیکل در خوشه مورد نظر کمتر است.

جدول ۳ مقادیر فاصله بین هریک از سیکل‌های نمونه و خوشه‌های

استاندارد

شماره سیکل	خوشه اول	خوشه دوم	خوشه سوم	خوشه چهارم
۱	۰/۵۷۶۵	۰/۶۸۵۰	۰/۲۹۳۰	۰/۲۹۶۴
۲	۰/۲۴۶۳	۰/۴۷۸۱	۰/۲۳۶۵	۰/۰۹۰۹
۳	۰/۲۵۹۶	۰/۵۶۸۹	۰/۲۴۹۹	۰/۱۳۷۶
۴	۰/۲۹۵۵	۰/۴۲۹۹	۰/۱۷۵۷	۰/۱۳۳۳
۵	۰/۳۸۲۳	۰/۴۸۴۸	۰/۱۲۵۶	۰/۱۵۸۱
۶	۰/۱۷۱۵	۰/۴۰۱۲	۰/۱۲۷۲	۰/۰۵۶۰
۷	۰/۹۸۲۷	۰/۴۱۴۶	۰/۹۱۵۰	۰/۷۰۷۸
۸	۱/۰۲۶۸	۱/۳۹۰۹	۰/۹۹۰۱	۰/۷۹۳۴
۹	۰/۲۶۴۱	۰/۷۰۲۱	۰/۴۸۴۴	۰/۲۱۱۷
۱۰	۰/۱۹۱۸	۰/۴۶۰۸	۰/۳۲۵۹	۰/۱۳۲۷
۱۱	۰/۰۸۱۸	۰/۱۸۸۳	۰/۲۲۵۲	۰/۱۲۳۳
۱۲	۰/۱۸۴۷	۰/۳۴۱۲	۰/۲۷۵۹	۰/۰۹۱۴
۱۳	۰/۲۹۰۲	۰/۶۶۵۱	۰/۵۵۶۲	۰/۲۵۷۰

جدول ۴ مقادیر درجه عضویت متناظر با هریک از سیکل‌های نمونه

در خوشه‌های استاندارد

شماره سیکل	خوشه اول	خوشه دوم	خوشه سوم	خوشه چهارم
۱	۰/۱۷۳۴	۰/۱۴۶۰	۰/۳۴۱۲	۰/۳۳۹۴
۲	۰/۱۸۹۹	۰/۰۹۷۸	۰/۱۹۷۷	۰/۵۱۴۶
۳	۰/۲۲۸۲	۰/۱۰۴۱	۰/۲۳۷۰	۰/۴۳۰۶
۴	۰/۱۷۹۱	۰/۱۲۲۱	۰/۳۰۱۱	۰/۳۹۶۸
۵	۰/۱۳۷۹	۰/۱۰۸۸	۰/۴۱۹۸	۰/۳۳۳۵
۶	۰/۱۷۱۳	۰/۰۷۳۲	۰/۲۳۰۸	۰/۵۲۴۷
۷	۰/۲۴۰۶	۰/۱۶۶۹	۰/۲۵۸۴	۰/۳۳۴۱
۸	۰/۲۴۵۷	۰/۱۸۱۴	۰/۲۵۴۸	۰/۳۱۸۰
۹	۰/۳۱۵۵	۰/۱۱۸۷	۰/۱۷۲۱	۰/۳۹۳۷
۱۰	۰/۲۸۹۸	۰/۱۲۰۶	۰/۱۷۰۶	۰/۴۱۹۰
۱۱	۰/۴۰۶۴	۰/۱۷۶۵	۰/۱۴۷۶	۰/۲۶۹۵
۱۲	۰/۲۳۶۸	۰/۱۲۸۲	۰/۱۵۶۵	۰/۴۷۸۴
۱۳	۰/۳۲۳۹	۰/۱۴۱۳	۰/۱۶۹۰	۰/۳۶۵۸

شناور، مناسب است:

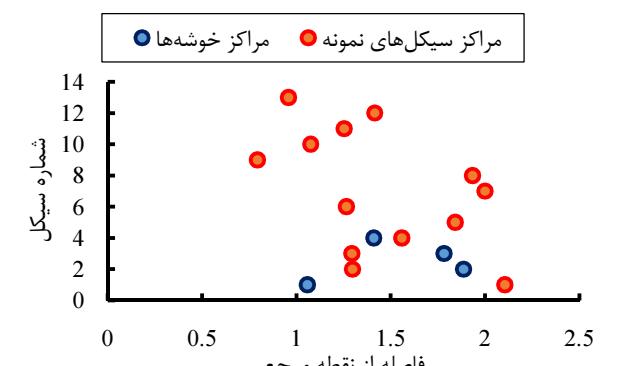
- مقادیر درجه عضویت فازی برای هر سیکل رانندگی نسبت به هر سیکل مرجع با محل قرارگیری آنها در شکل ۳ مطابقت دارد (جمله اول تابع هزینه). این مورد در ادامه بحث می‌شود.

- فاصله مراکز خوشه‌های مرجع از یکدیگر کمیست، به طوری که برهمنطبق شوند (جمله دوم تابع هزینه).

- مجموعه چهار خوشة مرجع، فضای سیکل‌های نمونه را پوشش می‌دهد (جمله سوم تابع هزینه).

جدول ۲ ۵ه مشخصه مطلوب جهت انجام خوشبندی فازی

شماره	مشخصه	شماره	مشخصه
۱	درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $0/۴-0/۲$ (km/h) است	۶	درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $0/۸-0/۶$ (km/h) است
۲	درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $0/۸-0/۶$ (m/s ²) است	۷	درصد زمانی از سیکل که شتاب منفی بین $0/۸-0/۶$ (m/s ²) است
۳	ماکریم شتاب مثبت نسبی (RPA) (m/s ²)	۸	ماکریم شتاب مثبت مثبت (m/s ²)
۴	درصد زمانی از سیکل که حاصلضرب شتاب مثبت و سرعت بین $0/۴-0/۲$ (m ² /s ³) است	۹	درصد زمانی از سیکل که شتاب مثبت بین $0/۴-0/۲$ (m ² /s ³) است
۵	درصد زمانی از سیکل که ارزی سینتیک مثبت (PKE) (m/s ²) است	۱۰	درصد زمانی از سیکل که شتاب مثبت بین $0/۸-0/۶$ (m/s ²) است

شکل ۳ موقعیت قرارگیری سیکل‌های رانندگی نمونه و مراکز خوشه‌ها نسبت به مرجع مختصات

بهمنظور درک صحیح‌تر نحوه عملکرد خوشبندی فازی (که با

۵- کاربرد واحد شناسایی سیکل فازی در طراحی استراتژی کنترل هوشمند خودروی هیبرید

هدف اصلی از طراحی یک واحد شناسایی سیکل فازی، طراحی یک استراتژی کنترل هوشمند برای خودروی هیبرید است که در تمامی انواع سیکل‌های رانندگی، مصرف سوخت مناسبی را برای خودرو به همراه داشته باشد. در استراتژی کنترل هوشمند [۱۷]، کنترلرهای بهینه متناظر با چهار سیکل رانندگی مرجع، با استفاده از روش‌های کنترل بهینه تعیین و در یک کتابخانه ذخیره شده‌اند. در هر لحظه از حرکت خودرو، درجات شباهت سیکل رانندگی موجود به هریک از سیکل‌های مرجع با استفاده از واحد شناسایی سیکل فازی (ارائه شده در مقاله حاضر) استخراج می‌شوند. همچنین خروجی‌های کنترلرهای بهینه متناسب با هر سیکل مرجع در هر لحظه با استفاده از مدل‌های موجود در کتابخانه تعیین می‌شود. در نهایت سیگنال فرمان کنترلی با ترکیب خطی وزن‌دار چهار سیگنال کنترل بهینه بدست می‌آید (رابطه (۴)). در این ترکیب، درجات عضویت فازی همان وزن‌ها هستند.

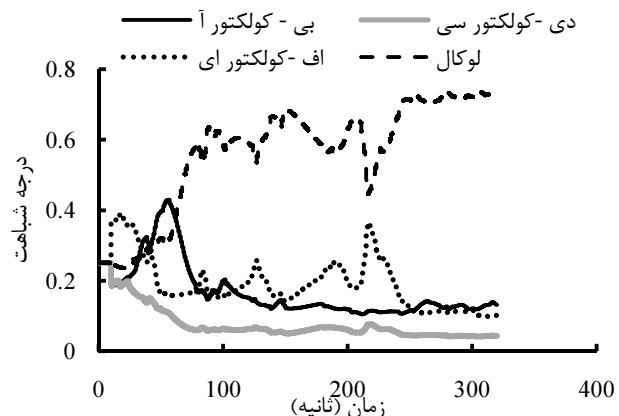
$$T = \sum_{i=1}^4 u_i T_i \quad (4)$$

با استفاده از ایده فوق، سیگنال فرمان کنترلی در یک خودروی هیبرید در هر لحظه با لحاظ نمودن نوع سیکل رانندگی و شرایط ترافیکی موجود تعیین خواهد شد. رویکرد ارائه شده در اینجا برای طراحی استراتژی کنترل هوشمند، توسط نویسندها برای یک اتوبوس هیبرید هیدرولیک موازی به کار رفته است [۱۷].

۶- جمع‌بندی

در این مقاله، یک واحد شناسایی سیکل فازی طراحی شده است. هدف، تخصیص ضرایب شباهت برای هر سیکل رانندگی دلخواه نسبت به مجموعه‌ای از سیکل‌های رانندگی مرجع است. این ایده، با استفاده از یک الگوریتم خوشبندی فازی انجام شده است. همچنین به منظور کاهش زمان انجام محاسبات، با استفاده از یک الگوریتم انتخاب مشخصه، زیر مجموعه‌ای شامل مشخصات رانندگی کافی برای دستیابی به کیفیت مناسب خوشبندی فازی تعیین شده است. در پایان، واحد شناسایی سیکل فازی، به صورت یک مدل ارائه شده است که ورودی آن

در پایان، بایستی توجه داشت که واحد شناسایی سیکل فازی شامل یک خوشبندی فازی که براساس ۱۰ مشخصه برگزیده انجام می‌گیرد، می‌باشد. در این مرحله، یک مدل در نرم‌افزار متلب/سیمولینک برای استفاده از واحد شناسایی سیکل فازی ایجاد شده است. ورودی این مدل، اطلاعات سرعت هر سیکل رانندگی دلخواه است و خروجی آن، ضرایب عضویت سیکل مورد نظر در هریک از خوشبندی‌های استاندارد (سیکل‌های رانندگی مرجع) می‌باشد. توجه شود که مدل قابلیت شبیه‌سازی به صورت آنلاین را دارد می‌باشد. به این معنی که اطلاعات سیکل رانندگی به صورت لحظه‌ای دریافت و مقادیر عضویت نیز در هر لحظه تعیین می‌شوند. به عنوان نمونه، یکی از سیکل‌های رانندگی مرجع (که در طراحی واحد شناسایی سیکل به عنوان مرکز خوشبندی شده است)، به عنوان ورودی به مدل واحد شناسایی سیکل فازی داده شده است. خروجی مدل در این حالت که مقادیر ضرایب عضویت برای سیکل ورودی در هریک از چهار خوشبندی مورد نظر می‌باشد، در شکل ۴ نشان داده شده است. ملاحظه می‌شود که پس از ۱۰۰ ثانیه از سیکل رانندگی، ضرایب عضویت برای خوشبندی برابر ۰/۰ شده است. این مقدار پس از ۲۵۰ ثانیه از سیکل رانندگی به ۰/۷ و در انتهای سیکل به عدد ۱ رسیده است. لازم به ذکر است که در اینجا واحد شناسایی سیکل رانندگی طراحی شده، مشخصات رانندگی مربوط به لحظات گذشته از سیکل ورودی را با مقادیر متناظر با یک سیکل کامل از سیکل‌های استاندارد مراکز خوشبندی مقایسه می‌کند. بنابراین پس از اتمام زمان یک سیکل کامل، ضرایب عضویت به عدد ۱ می‌رسد.

شکل ۴ مقادیر ضرایب عضویت فازی متناظر با ۴ خوشبندی استاندارد ورودی واحد شناسایی سیکل، یکی از مراکز خوشبندی (سیکل لوکال) است.

- Choose $\theta_j(0)$ as initial estimates for $\theta_j, j = 1, \dots, m$.
- $t = 0$
- Repeat
  - For $i = 1$ to N
    - For $j = 1$ to m
      - $u_{ij}(t) = \frac{1}{\sum_{k=1}^m \left(\frac{d(x_i, \theta_k(t))}{d(x_i, \theta_k(t))} \right)^{\frac{1}{q-1}}}$
    - End {For-j}
  - End {For-i}
  - $t = t + 1$
  - For $j = 1$ to m
    - Parameter updating : Solve

$$\sum_{i=1}^N u_{ij}^q(t-1) \frac{\partial d(x_i, \theta_j)}{\partial \theta_j} = 0$$
  - With respect to θ_j and set $\theta_j(t)$ equal to this solution.
  - End {For-j}
- Until a termination criterion is met.

شکل ۵ الگوریتم خوشبندی فازی [۱۲]

۷- تشکر و قدردانی

این مقاله با همکاری مرکز تحقیقات خودرو، سوخت و محیط‌زیست دانشگاه تهران انجام شده است.

۸- پیوست

در یک الگوریتم خوشبندی فازی متعارف، تعداد خوشبندی مرجع ثابت ولی مراکز آنها متغیر در نظر گرفته می‌شوند. در هر بر تکرار الگوریتم، مراکز خوشبندی و بدنیال آن مقادیر درجات عضویت داده‌های آزمایش در هر یک از خوشبندی‌ها به روز می‌شود تا درنهایت میزان خطای خوشبندی مطلوب بدست آید [۱۲]. شکل ۵ روند خوشبندی فازی متعارف را نشان می‌دهد. در یک الگوریتم خوشبندی فازی متعارف،تابع هزینه به صورت رابطه (۵) بیان می‌شود.

$$J^q = \sum_{i=1}^N \sum_{j=1}^m u_{ij}^q \cdot d(x_i, \theta_j) \quad (5)$$

که در آن u_{ij} ضریب عضویت فازی را برای عضویت داده زام در خوشبندی زام نشان می‌دهد. همچنین در این رابطه، $d(x_i, \theta_j)$ فاصله داده x_i از مرکز خوشبندی θ_j را نشان می‌دهد. در اینجا فاصله با استفاده از رابطه (۶) بیان می‌شود.

$$d(x_i, \theta_j) = (x_i - \theta_j)^T \cdot (x_i - \theta_j) \quad (6)$$

توجه شود که هر یک از دو متغیر x_i و θ_j ، بردارهایی تکستونی هستند که اعضای آنها مقادیر مشخصات رانندگی برای سیکل متناظر می‌باشند. در رابطه (۵)، m برابر با تعداد خوشبندی‌های مرجع و n تعداد داده‌های آزمایش است. به علاوه، q به عنوان فازی‌ساز در رابطه به کار رفته است و عددی بزرگتر از یک می‌باشد. هرچه مقدار آن بزرگتر شود، ماهیت فازی الگوریتم افزایش می‌یابد.

- [13] Carlson, T. R. and Austin, R. C., "Development of Speed Correction Cycles", *Sierra Research Inc.*, Sacramento, California, Report SR97-04-01, 1997.
- [14] Erricson, E., "Independent Driving Pattern Factors and their Influence on Fuel-Use and Exhaust Emission Factors", *Transp. Res., Part D*, Vol. 6, No. 5, 2001, pp. 325-341.
- [15] Montazeri-GH, M. and Fotouhi, A., "Driving Pattern Clustering based on Driving Feature Analysis", *Proceedings of IMechE, Part C: Mechanical Engineering Science*, Vol.225, 2010, pp. 1301-1317.
- [16] Langari, R. and Won, J. S., "Intelligent Energy Management Agent for a Parallel Hybrid Vehicle – Part I: System Architecture and Design of the Driving Situation Identification Process", *IEEE Transactions on Vehicular Technology*, Vol. 54, No. 3, 2005, pp. 925-934.
- [17] Safaei A., *Modeling and designing of intelligent control strategy for a parallel hydraulic hybrid bus*, MSc Thesis, Department of Mechanical Engineering, University of Tehran, Tehran, 2012. (In Persian)
- [8] Huang, X., Tan, Y. and He, X., "An Intelligent Multi Feature Statistical Approach for the Discrimination of Driving Conditions for a Hybrid Electric Vehicle", *IEEE Transactions on Intelligent Transportation Systems*, 2010.
- [9] Fotouhi A., *Application of traffic and driving information in intelligent control of an electric hybrid vehicle*, PhD Thesis, Department of Mechanical Engineering, Iran University of Science and Technology, Tehran, 2011. (In Persian)
- [10] Safaei, A., Esfahanian, V., Ha'iri-Yazdi, M. R., Esfahanian, M., Masih-Tehrani, M. and Nehzati, H., "Optimized Control Strategy Based on the Driving Cycle Type for a Hydraulic Hybrid Bus", *Proceedings of the ASME 11th Biennial Conference on Engineering Systems Design and Analysis (ESDA2012), Nantes, France*, 2012.
- [11] Pudil, P., Novovicova, J. and Kittler, J., "Floating Search Methods in Feature Selection", *Pattern Recognition Letters*, Vol. 15, 1994, pp. 1119-1125.
- [12] Theodoridis, S. and Koutroumbas, K., *Pattern Recognition*, Elsevier (USA), 2006.